

Libellus ad evitandum et expellendum morbum gallicum / [Joannes Almenar].

Contributors

Almenar, Juan de

Publication/Creation

Venice : B.V. de Vitalibus, 1502.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/mham28f7>

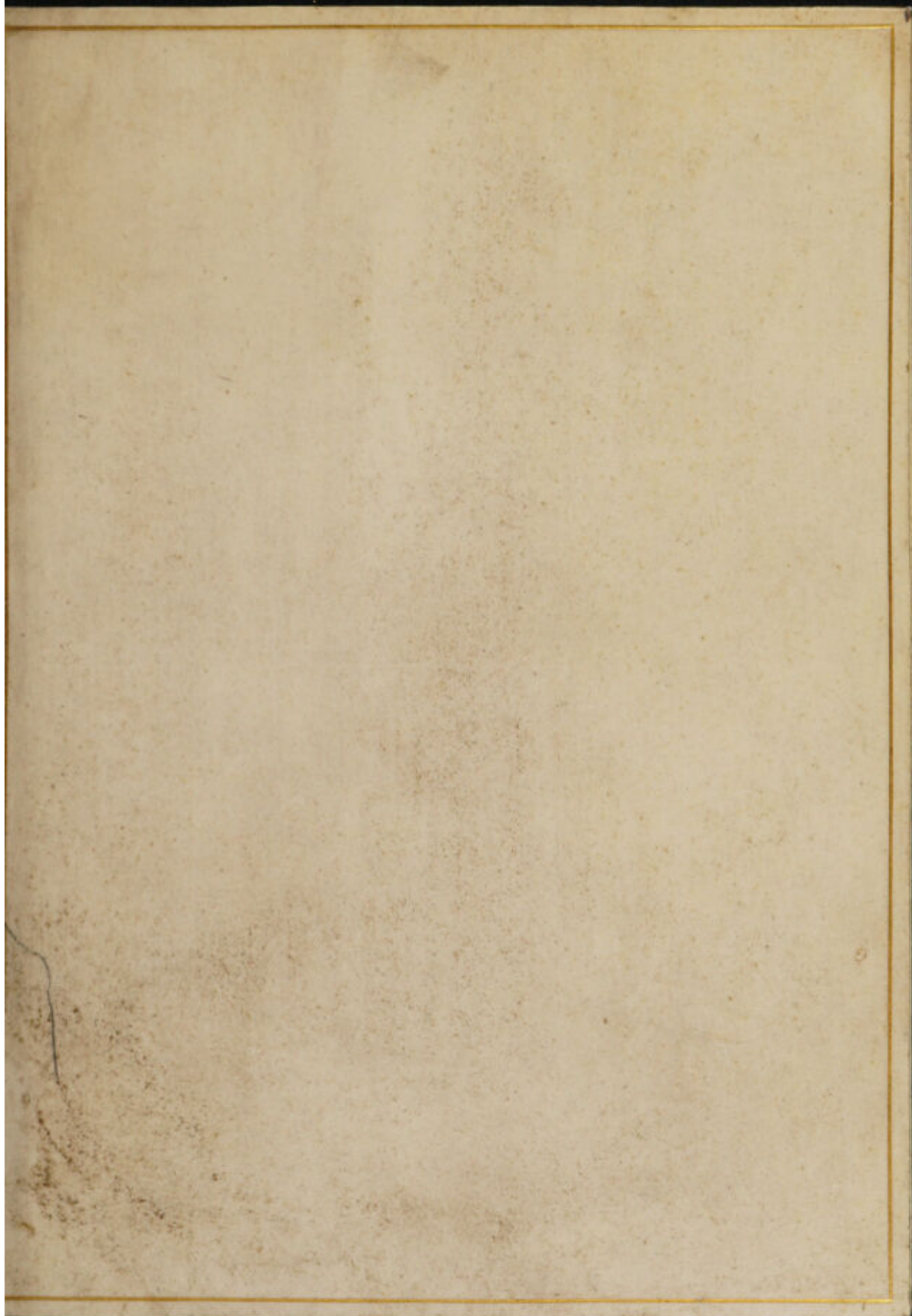
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ALMENAR 1502

D.E.F.
1/59

226

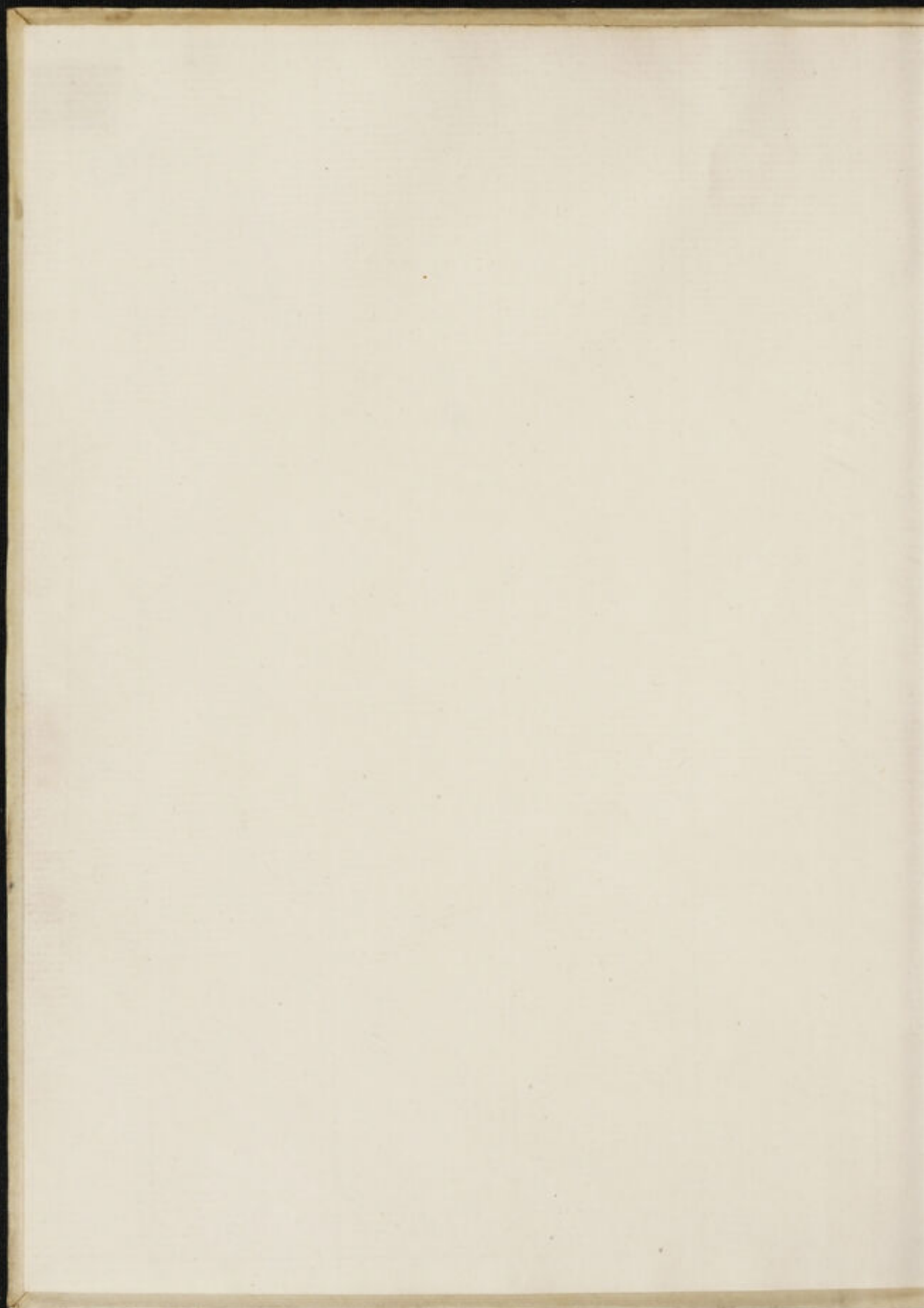
~~max~~

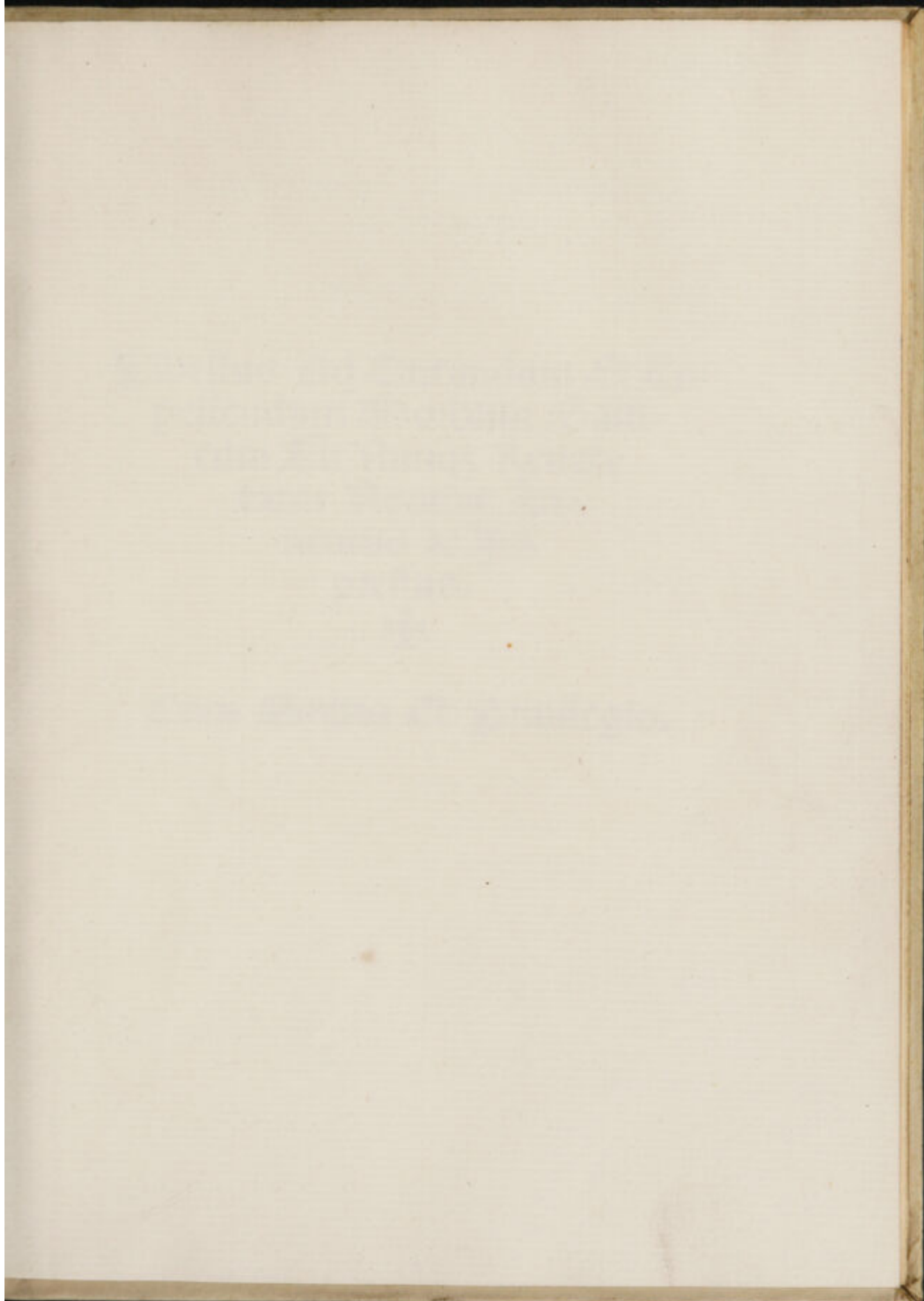
cess

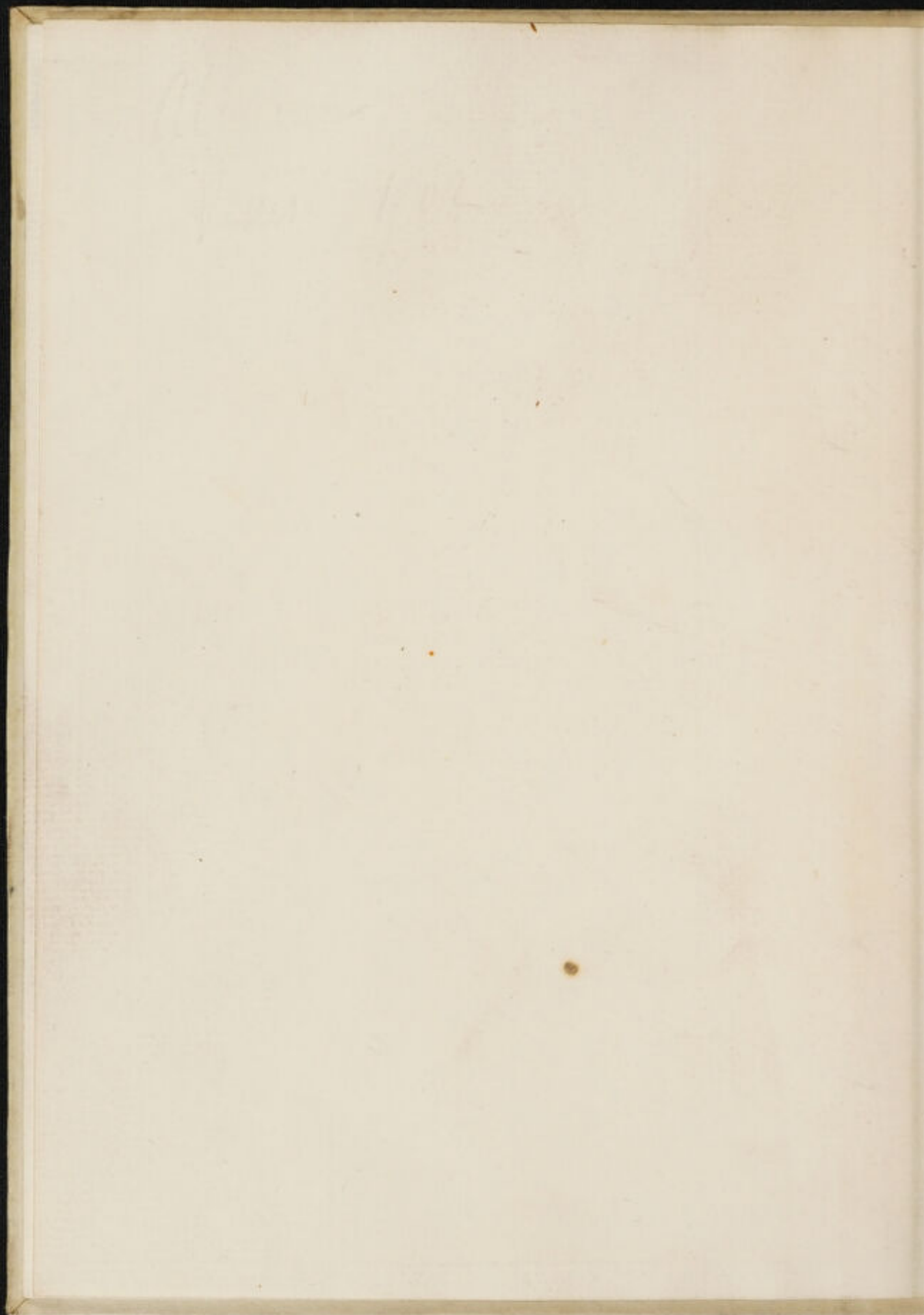
Fix-b
16

c.c.
R

11
al

Libellus Ad Euitandum Et Ex=
pellendum Adorbum Galli=
cum Et Nunq̃ Reuer=
tatur Nouiter In=
uentus ac Im=
pressus.

Eum Gratia Et Priuilegio.

Tabula de omnibus contentis in hoc
paruo opusculo.

In Primo Capitulo.

- Qualiter hic morbus appellatur.
- Quæ sit origo morbi.
- Quantum durabit.
- Quæ sit diffinitio.
- Quare errant in cura medici
- Quare aliqui facilius aliqui difficilius sanantur.
- Qualis sit punctus cure.

In secundo Capitulo.

- Quæ sit causa primitiua morbi q̄ añs q̄ cōiuncta.
- Quæ sit cā antecedēs & cōiuncta ipsorū accidētū.
- Qualiter egritudo potest esse in hesine in humore
& denominatiue in membro.

In Tertio Capitulo.

- Quæ sint signa morbi & causarum ipsius.
- Quare dolores in nocte augentur.
- Qui sunt magis parati ad hunc morbum.
- Qui facilius qui difficilius sanantur.

In Quarto Capitulo.

Qualiter debeat fieri cura perfecta & canonica p intentiones requisitas absq; nocumēto in ore & absq; mora in lecto.

Qualiter possint mitigari dolores ante completam curam si infestauerint nimium.

Qualiter sanato principali ut ostenditur morbo omnes pustule & dolores sanantur.

Qualia debēt esse ad maiorē efficaciam remedia specialia ad curadū pustulas q̄ uidentur ut Cancer nodi siue gume fistule & alie diuersorū modorū p ordinē.

In Quinto Capitulo.

Qualis sit uia ad euitandum hunc morbum.

Qualia sint remedia pro uirga si acciderit nocu-
mentum in ea.

In Sexto Capitulo.

Quare hic morbus incipit a uirga uel uulua secū-
dum plurimum. Primo.

Quare terminat p os & ibi nocumētū facit. Secdo

Quare facit fetere os fetore orribili. Tertio.

Quare aliqui coeuntes omni die cum infectis non

incurrunt hunc morbum.

Quarto.

Quare argentum uiuū iuuat plus q̄ cetere medicī
ne quæ per exterius applicantur.

Quinto.

Quare aliq̄ remedia uidentur in principio cōferre
postea nō p̄seuerat iuuamētū cū cōtinuant.

Sexto.

Quare flebot. est timenda.

Septimo.

Qualiter debēt appellari dolores q̄ accidūt.

Octa.

Qualiter appellari debent pustule.

Nono.

Quare in secunda uel tertia die unctionis dolores
augentur.

Decimo.

Quare argentum uiuum administrandum sit cū
sit cōtrariū neruis & omnes uituperant & qualiter
corrigatur eius nocumentum.

Vndecimo.

Qualiter frequentius fiunt isti doloris in iunctu/
ris q̄ in aliis locis

Duodecimo.

In Septimo Capitulo.

Qualem ordinem debeat quis tenere in inuestigā/
do egritudinem per signa.

Quæ sint signa sanguinis colere flegmatis & ma/
lencolie.

Qualis sit arbor signorum.

Omnia hæc experta sunt & approbata rationibus
& auctoritatibus confirmata.

Explicit Tabula.

Libellus de morbo gallico qui ita pfecte erradicare
ipsum ostēdit ut nunq̄ reuertat̄ nocumētū in ore
accidere nō pmittens: neq; in lecto stare cogens cū
explanatione arboris signorū editus p Ioānē Alme/
nar Hispanū artiū & medicine doctore eximium.

Am graui languentium morbo
pietate cōpulsus de tanta incurā
do ipsum medicorū ignorātia do
lens mea; erga te beniuolentia
motus mi carissime Luca summi
opificis auxiliū imploro. Qua/
tenus mentē meā in scribendo illustret incurando
mea sequētibus remedia habilitatē prestet infirmis
insanando gratiā largiat̄. Conabor ergo tibi libellū
tradere quo sanos a morbo gallico p̄cauere doceas
infirmos taliter liberes ut nūq̄ morbus reuertatur:
nec uti empirici faciunt in lecto stare cogas nocu/
mētū in ore nullū accidere pmittas incurabiles qui
reputant̄ qnq; tales morbos mirifice sanes & incu/
rando fistulas cancrū scabiē leprā & oēs fere malē/
colicos morbos doctus efficiaris: neq; hoc a uerita/
te alienū putes qm si bene p̄spexeris rōne & aucto/
ritate id uerū eē cōprēdes: & si exptus fueris ad sen/
sum hoc patere cognosces nec me ī hoc opusculo ni/
si multis expiētiis cōprobata remedia scribere cre/

das ubi siqd minus bene dixerō equo animo feras:
si autē ex eo fructum cōsequaris deo laus & gloria
tribuat^r pro mei tamē laboris mercede tibi & qbus
hic labor pfecerit. Dicere libeat. Te deū suppliciter
exoramus ut qui hoc nobis beneficium intulit tuo
beneficio muniatur ut ab omni animo & corporis
miseria liberetur & nos liberemur amen.

Diuisio opusculi talis ī primo capitulo determina-
bitur de origine morbi eius diffinitionē cōcludēdo
ī secūdo de causarū ipsius indagatiōe. In tertio de
signis. In quarto de cura. In qnto de cautela in cui
tādo hunc morbū. In sexto de solutiōe pulchrarū
difficultatū. In septimo pro hiis q ī medicina parū
exercitati sunt declarabo arborē signorū qua pos-
sint huius morbi & aliorū qualitatem comprēdere
& ipsorū causas inuestigare breui ac clarissima uia.

Capitulū Primū de morbi origine & diffinitione.

Paturfa
nomen
morbi.

Onuenerūt sapientes quidam ut
hic morbus qui apud Italos ap-
pellatur gallicus nūc dicatur pa-
tursa quod interpretatur passio
turpis saturnina: turpis enī mor-
bus est qā mulieres ī castas ac re-
ligiosos reputari facit & generaliter oēs deturpat.

Et saturninus quia a saturno ppter eius ingressum in ariete aliis cæli dispositionibus coadiuuantibus originē traxit. Et si illi influxus cessauerint non pp hoc morbum cessare necesse fuit qm̄ plura corpora infecta remanserūt a quibus alia inficiuntur ex quo cōprendi pōt q̄ adhuc per multos annos hic morbus durabit: ideo caueant hoīes ut de aliis sumpto exemplo de ipsis dici possit felix quē faciunt aliena pericula cautū fuit autē dispositio a celesti influxu tūc ī corporibus impressa humorū adustiuā ex pte signi arietis quod calidum & siccū existit: & p adustionē humorū frigidorū & siccorū pductiuā ex pte saturni qui frigidus & siccus natura existit qui humores frigidi & sicci siue melancolici p adustionē geniti pulsī ad uaria loca uarios dolores inferunt & ad cutim uaria pustularum genera pducunt diffiniatur ergo sic. Morbus gallicus siue patura est mala epidimialis dispositio in mēbris corporis p̄cipue in epate & uenis & eorū humoribus existens ex qua ueluti accidentia sequuntur dolores ex pustule per uniuersum corpus. Tangitur causa efficiens cū dicitur epidimialis quia a cælesti influxu pcedēs for malis cū dicitur mala dispositio materialis cum dicitur in mēbris etiā tangit differētia per hoc quod dicitur ex qua sequuntur dolores &c. de finali autē causa morbi medicus corporalis non se intromittit spiritualis

Origo morbi.

Duratio morbi.

Diffinitō morbi.

Cā efficiens materialis formalis finalis.

tamē medici dicunt esse ppter punitionē peccatorū
quare qui ab hoc liberari aut ipsum euitare pcurāt
a delictis caueant ut mentē suā deo applicent solus
enim deus langores sanat ut inquit me. Inde appro-
priatis ex qua diffinitione plura ac utilia correlaria
sequunt. Primū q̄ hic morbus est unus & nō plu-
res ut quidā insufficienter dixerūt qm̄ de ipso non
posset unica dari diffinitio neq; unicā semper cām
hēret efficientē neq; unica sibi cōpeteret cura neq;
unicū haberet nomen quod incōueniēs esset ut pro
parte apparuit & manifestius adhuc apparebit.

Secundū correlariū q̄ male arbitrant qui de hoc
morbo capitulum inuenisse credūt siue capita ut
de doloribus iuncturā & de assafati qm̄ illis non
cōpetit diffinitio supius assignata p̄terea nō oēs do-
lores qui fiunt sunt ī iuncturis neq; oēs pustule assi-
milant assafati: quare neq; hic morbus in esse cum
illis cōuenit neq; cura eius ad curā illorū reduci pōt
ut inferius manifestabit. Tertiū correlariū q̄ qui
curant tantū pustulas aut qui tantū ad dolores ad-
uertūt imperfecte curāt. Quis enim potest curare
p̄fecte capitis dolorē aut nimīā lingue ariditatē uel
sitim quæ a febre pueniūt nisi prius curetur febris
accidēs enim sequitur morbū sicut umbra corpus
ut Galien. tertio de accidenti: & hoc pacto dolores
ut pustule curari nō possunt nisi prius hic morbus

De hiisq;
imperfecte
curant.

curetur: qm̄ ista aut sunt accidentia aut egritudines
associate q̄ sequuntur principalē & curā illius p̄sup/
ponūt: ut Auic. in prima tertiū & plerisq; locis ostē
dit. Quartū correlariū q̄ si qs cōiungat curā em
pericorū & curā istorū qui regulariter opari credūt
ut empici ungēdo & medici purgādo q̄ adhuc in
sufficiens est cura qm̄ p̄ illa medicamina nō remo
uetur illa mala complexio q̄ in mēbris impressa est
& hæc fuit causa: quare multi crediderūt se esse sa
nos & nō fuerūt: & si aliqs sanatus est. Hoc fuit qa
per medicinas solutiuas & unciones fuerūt humo
res p̄fecte euacuati q̄bus euacuatis natura fuit po
tentior supra morbū uel supra malā illā cōplexio
nem & ipsam expulsi hoc tamē nō factū esset nisi
uirtus esset fortis & impressio fuisset modica ubi
aut uirtus fuit debilis & impressio fortis nō potuit
hic morbus expelli & pp̄ hāc diuersitatē in uirtute
& impressione qdā potuerūt sanari absq; medicinis
quidā cū medicinis & quidā nullomodo sanari po
tuerūt: nos aut ostēdemus modū quē exp̄ientia &
ratio docuit ad sanandū oēs remouēdo cū medicī
nis nō solū humorē actu facientē dolores & pustu
las & ipsum qui paratus est facere uerū ipsam malā
cōplexionē q̄ humores inficit ipsis tamē prius eua
cuatis ut regulariter facere cōuenit: & in hoc cōsi
stet thesaurus cure: plura alia correlaria inferre pos

B

Quare
aliqui sa
nati sunt
absq; me
dicinis.

Thesau
rus cure.

sem: sed quia supfluū est plōgare sermonē in rebus
quæ in medicatione nullū afferūt iuuamētū ut ait
Galien. primo regiminis acutorū satis de hoc dictū
puto superest modo de causis determinare.

Capitulum Secundum de causis morbi gallici.

Causarū duplex est genus qm̄ quædā sunt
primitiue quædā corporales & iste du/
plices quædā antecedēs: & quædā cōiun
cte primitiua pōt esse in hoc morbo duplex princi
paliter quarū prima est sola influētia uel aeris cor
ruptio per quā cām euenisse pie credendū est in re
ligiosis secūda ē cōuersatio ut p̄ oscula & lactis assū
ptionē ut in pueris uisum est aut per coitum ut in
pluribus cōpertū est & frequētissime euenisse: aliis
aūt modis & p̄cipue a sola influētia uel aeris corru
ptione rarissime & etiā p̄ alios modos cōuersatio
nis euenire potuit quod tuæ cōsiderationis derelin
quo satis est ut scias hunc morbū esse cōtagiosum
ut expientia docet & rōne similitudinis quā habet
cū morbis cōtagiosis nō aliter credendum est unde
Auic. secūda primi in cōplendo sermonē de disposi
tionibus egritudinū: quædā sunt q̄ de uno ad aliud
trāseūt sicut lepra scabies uariolæ febres pestilentia
Causa an
recedens. les etiā apostemata putrida. Causarū uero antecedē

tiū quadruplex est genus secūdū q̄ quattuor sunt
humores qui in materiā huius morbi trāsire parati
sunt pp̄ eorū indispositionē aut q̄ impressionē mor
bi suscipere apti sunt ut sanguis/colera/flegma/me/
lencolica. Causa uero cōiuncta est duplex q̄ quæ
dam est ipsius morbi & est humor qui primo infe/
ctus aut alteratus a causis primitiuis inficit mēbra
& alios humores & hinc dicit̄ cause primitiue mo
nent antecedētes sed cā cōiuncta accidentiū est hu
mor imēdiate causans dolores aut pustulas. Sed hic
posset q̄ri an mala qualitas existens in humore qui
est causa antecedēs possit esse egritudo & uidet̄ q̄
nō cū egritudo sit passio uiuentis & humor nō ui
uat ad quod respondet̄ q̄ humor existens in epate
& uenis infectus ista mala qualitate pōt esse egritu
dinis subiectū dato q̄ illa mala qualitas adhuc nō
sit cōmunicata mēbro qm̄ ipsa pōt ledere:opatio/
nē digestiue epatis & uenarū ut humores corruptos
generet ergo p̄ diffinitionē egritudinis patet ipsam
esse egritudinē:ad argumentū autē dicit̄ q̄ sufficit
q̄ uiuens sit subiectū denoiationis siue illud quod
denoiat̄ egrū:nō autē oportet q̄ sit subiectū inhe/
sionis imo stat q̄ ipse humor sit subiectū cui ipsa
egritudo inhereat & si dicat̄ quomō humor pote
rit esse cā antecedēs & in eo esse subiectiue egritu
dinē. Dico q̄ erit causa antecedēs respectu dolorū

Cā cōiun
cta mor/
bi.

Cā cōiun
cta acci/
dentium

& pustulæ quia paratus fluere ad loca doloris & pustulæ & erit etiā causa cōiuncta pro q̄to causat malā cōplexionē in mēbro & erit subiectū egritudinis pro q̄to habet dispositionē per quā ledit̄ opatio mēbri & ipsum facit denotari egrū hæc si bene consideres omnem difficultatem quæ circa diffinitionem fieri aut considerari posset comprehendes.

Sequitur modo de signis.

Capitulum Sextum de signis morbi gallici.

Igna sunt lesio siue nocumentū in uirga & p̄cipue corrosio siue nocumētū quod assimilāt carolis grauitas capitis & colli

dolor q̄ paulatine expandit̄ uersus humeros & spatulas usq; ad iuncturas primo brachiorum deinde tibiarum & aliquñ fit in musculis & lacertis & aliis neruis qui sunt in istis mēbris & auget̄ dolor in nocte & de die diminuit̄. Cuius causa est q̄a humores in nocte a natura mouent̄ pp̄ ipsam esse retractam & fortiorē & etiā quia ratione humiditatis noctis materia auget̄ aut ratione frigiditatis de die aut natura diuertit̄ a sensibilibus & aliis & nō ita humores mouet̄ tū quia debilitata tū q̄a circa alias opationes occupata quare etiā signa causarum ex parte doloris & pustularum ostēdā: ex aliis aut iam patebit in

Quare
auget̄ do
lor in no
cte.

arbore signorū inferius declarāda. Si dolor est acutus & nō multū tarde eueniens & pustule sunt parue ad citrinitatē tendentes uel ulcerantes: & in cute aspitās appareat a colera sunt. Si aut̄ dolor est extēsiuus paulatine eueniēs: & pustule sunt late ad albedinē tendētes a flegmate sunt: & si ista signa apparent & sunt cum pruritu magnifico & aliquali ardore a flegmate falso sunt. Si uero ad nigredinē tendunt & parue etiā sunt a malencolia, dolore maxime existente pauco. Si aut̄ ad rubedinem tendunt & dolor nō est multus a sanguine fiunt ista tamē signa cōfundi reperiēs si alia aspexeris signa qm̄ quē admodū raro accidit corruptio in humore uno solo teste Galie. primo regiminis acutorū: ita raro reperiēs q̄ solū appareāt signa significātia supra unū humorē solū quare oportet oīa signa in mēte colligere: & ea cōparando ad se inuicem comprehendere quod magis dominatur & iuxta illius humoris dominium ita curam ordinare.

Pronostica.

a D hūc morbū magis parati sunt melencolici pp̄ similitudinē iuxta Aristo. secūdo de generatione in hñtibus symbolum facilius est trāsitus & Auic. cōuersio in genere pro-

portionali facilius est q̄ cōuersio in cōtrariū secūda
primi & maxime illi qui sunt melencolici per adu/
stionē: secundo illi qui sunt colerici: tertio sangui/
nei pp̄ humorū abundantia minus ceteris sunt fleg/
matici & horū oīum magis p̄parati sunt qui habēt
corpora rara: & adhuc omniū magis illi qui malis
humoribus repleti sunt & qui utuntur cibis melen/
colicis sicut legumina carnes antiquas & hmōi &
cū hic morbus est recens est curabilis: cū aut̄ anti/
quat̄ difficilioris est cure & tanto magis q̄to anti/
quior qm̄ illa mala cōplexio cōtinue magis figitur
quare qui hūc morbū patiunt̄ q̄ citius possint libe/
rari p̄curēt. Item hñtes pustulas eminentes multas
& dolores paucos facilius curantur q̄ qui opposito
modo se hñt: & qui nodos hñt qui gume uulgari/
ter appellant̄ difficilius ceteris curant̄. Iuuenes enī
ceteris paribus siue adolēscētes facilius ceteris cu/
rantur. Vnde Galie. nō est possibile illi qui in etate
plus p̄cesserūt magis saluari q̄ adolēscētes secundo
pronosticoꝝ: superest modo ad curā deuenire.

Capitulum Quartum de cura morbi gallici.

Vram huius morbi p̄ septē intentiones
e cōpleri arbitramur: prima est uentris le/
nitio: secūda minoratiua euacuatio: ter/

tia: materie digestio: quarta ipsius euacuatio: quinta
membrorum alteratio: sexta ipsorum confortatio: septima
accidentium correctio. Sed quia plus nocet error in
sex rebus non naturalibus quam sit iuuamentum medici/
narum teste Serapione quinto practice secundo capitulo
& Auic. amplius scire oportet quod non omnis complexionis
malicia suo medicatur contrario &c. imo moltotiens
sufficit regiminis bonitas: ideo regimen in sex rebus
non naturalibus preponendum est. Vnde licet sanis et
debeat regimen illud appellatur conseruatiuum. Istud
autem curatiuum. Cum igitur omnis cura sit per contraria ut
Galie. tertio tegni & Auic. quarta primi & hic mor/
bus sit ualde siccus regimen debet declinare ad hu/
midum: & quia quo ad essentiam eius est calidus quia
adustius & quo ad humores frigidus quia humo/
res sunt frigidi & sicci oportet temperare regimen in
actiuis & in passiuis facere quod declinet ad humi/
dum licet propter apertionem & humorum subtiliationem
ac digestionem necessarium sit administrare calida ip/
sis tamen oportet admiscere aliquantulum frigida & co/
forrantia precipue epas & uenas quare sit aer in acti/
uis parumper declinans ad calidum. In passiuis autem ab/
solute declinet ad humidum sit boni odoris & eueta/
tus & pot fieri in estate artificialiter humori sternendo
folia canne salicis iunci uitis ros. uiolas eis miscendo
laurum & res boni odoris & omnia ista irorando cum

Aer

Cibus & potus. aqua. Circa cibū & potū diēta nō debet esse subti-
lis. Vnde Hypo. *tenuēs & certe diēte in diuturnis*
passionibus difficiles quarto prime particule sit er-
go panis non calidus nec pluris triū dieꝝ bene co-
Vinum. ctus & fermētatus. Vinū sit albū clarū mediū sapo-
ris inter dulce & ponticū cū aqua cocta debite per-
mixtū: aut cū aqua buglose borraginis & similiū
& hoc p̄cipue in declinatione quia in aliis tpibus
possent plures materie duci ad loca dolorꝝ. Ideo si
plures dolores assint bibat rubeum usq; in declina-
Carnes. tionē. Carnes sint ex caponibus iuuenibus carno-
sis sed non pinguibus & ex pullis & edis & uitulis
lactantibus & agni annualis carnes fasianoꝝ per-
ditū & auicularꝝ paruꝝ licet cōcedi possunt: tamē
meliores sūt carnes domesticꝝ q̄a magis de humi-
do participātes. Ex piscibus cōcedunt petrini squa-
mosi uiuētibus in bonis aquis & ex supradictis pōt
fieri ferculum ut cū lacte amigdalꝝ & seminū co-
minum & ptisana ordearea est ualde cōueniens: far-
Herbe. etiam & huiusmodi. Ex herbis melior est buglosa
& borago ipsa: unde uersus borago bona q̄ dulcia
sunt tria dona semp uirescis & in omni tpe crescis
inquit. Borago gaudia semp ago. Item concedunt
spinachie & in p̄cessu feniculus petrosellinū cū la-
ctucis & spinachiis miscendo: & ex hiis herbis &
ipsa cicorea pōt fieri salatuciū cū aceto passulato.

Legumina oīa p̄ter cicera fugienda sunt & caules. Legumi/
 Lacticinia oīa fugiēda sunt sed lac fortasse cōcedi na.
 posset ubi non esset epatis inflāmatio aut stomaci Lactici/
 ubi timeret̄ eius facilis corruptio unde Auic.in de nia.
 cura lepre. Lac est de cōueniētiorib⁹ medicinis er/
 go pp conformitatē quā habet hic morbus cū illo
 posset cōcedi. Oua cōueniūt sorbilia aut in aqua Oua
 decocta. Aromata p cōfortatiōe mēbroꝝ & ī pau/ aromata
 co usu & p̄cipue cinamomū cōcedi p̄nt: ideo ī ciba
 riis pōt poni talis puluis. Recipe carui anisi ame/
 os petrosellini apii maratri bethonice cimini cala/
 mēti pulegii yfopi spicenardi pipis añ.ō.i. maiora
 ne folii balsamite ozimi cardamomi galange liqui/
 ricie añ.ō.i. Hic puluis maxime cōueniēs est habē
 tibus stomacū debilem & cerebrū frigidū letificat
 cor & acuit sensus & mirabiliter memoriā cōfortat.
 Fructus cōueniētes sunt tēperati. In actiuis aut pa Fructus
 rum ad calidū declinātes & humidi cōueniūt ergo
 mora matura & dulcia uua matura poma dulcia
 apia muscata daētilina & hmōi q̄ dari debent co/
 cta sub prunis. Itē cōueniūt amigdale pruna dama/
 scena pfica exsiccata & depilata infusa in uino gra/
 natoꝝ muzoꝝ. Somnus sit tēperatus superfluus Somnus
 enī nocet iuxta Hypocra. somnus & uigilia magis
 modo facta malū. Tertia particula afforismoꝝ mi/
 nus tamē malū est declinare ad superfluū somnū q̄

ad supflua uigilia semp tamē studeas facere q̄ for-
 nus sit tēpatus: uñ Aui. 3ª primi capit. 9°. Somnus
 tēpatus uirtutē fortē efficit. Meridianū aut somnū
 fugiat nisi p̄nimio dolore non potuisset dormire in
 nocte. **Motus.** Motus añ cibū factus est cōueniens tēpatus
 pulsus tñ supfluitatibus prime & secūde digestiōis:
 melius tñ ē declinare ad supflua q̄erē q̄ ad supfluū
 motū imo qñ utit̄ medicinis necessaria est quies:
 & iō isti empici cogūt̄ in lecto stare: uirtus enī tūc
 totaliter attenta est ad morbi expulsionē. **Accidē-**
tia animi est ira furor tristitia timor sollicitudo confert letari
 gaudere bene sp̄are de salute sua cōfidere cū ami-
 cis & dilectis cōuersari. **Coitus** aut sit tēpatus & ce-
 lebrata tertia digestionē uentrem hēat lubricū & si
 nō natura arte diebus interpollatis faciēdo tale cli-
 stere. **Inani^o & reple^o** Recipe foliorū maluarū fumi terre mercurialis
 añ. m. i. boragis. m. s. fiat decoctio de q̄ accipiat̄ .q.
 .s. & addat̄ olei o. iiii. salis. 3. ii. stōacho ieiūo ipōat̄
Lenicio **p** Ro prima igit̄ intētionē Recipe Cassie no-
 uiter extracte electuarii lenitiui añ. 3. v. &
 cū zucharo fiat bolus aut distēpent̄ ista cū aq̄ fu-
 mi terre aut aqua fructuū aut potes exhiber̄ māne
 cassie añ. 3. vi. & cū predictis distēperat̄ pro diui-
 tibus uel fiat tale clistere. Recipe blitis mercurialis
 malue florū camomille añ. m. i. fiat decoctio cui ad-
 datur yerapigre. 3. vi. cassie zuchari rubei añ. o. i.

olei cōis.ō.iii. salis.3.ii. admīstret̃ ieiuno stomacho.

p Ro secūda intentione q̃ est materie minora **Mīorat^m**
tio. Recipe flor̃ uiolar̃: flor̃ boraginis añ.

3.iii. liquiricie ras. passular̃ enucle. añ.3.ii. prunor̃
sebesten añ. numero. v. folliculorum sene epithimii
añ.3.i. fiat omnis decoctio de qua accipiat̃ quantū
sufficit ad distemperandum cassie nouiter extracte
electuarii lenitiui añ.ō.i. electuarii Indi.3.i.5. uel tā
tūde cōfectionis amech fiat bolus cū zucharo aut
distēperēt̃ oīa &c. ut supra uel Recipe pillular̃ feti
dar̃ de fumo terre añ. scrū. i. fiāt pillule. iii. cū melle
ros. & dent̃ post cenā electuaria aut̃ dent̃ de mane.

p Ro tertia intentione quæ est materie dige/ **Digesti^m**
stio. Recipe syrappi de fumo terre de bu/
glosa añ.3. vi. aquar̃ cicoree endiuie lupulor̃ añ.ō.
.i. & cōtinuetur per quinq; dies. Deinde detur solu
tiuū positū in sequenti intentione postea itē acci/
piat aliū syrappū: ut gratia exēpli. Recipe syrappi
de sticados.ō.i. de fumo terre.ō.5. aquarū boragi/
nis lupulor̃ & endiuie añ.ō.i. trāfactis aut̃ sex die/
bus aut̃ septē det̃ itē solutiū & postea itē acci/
piat syrappū adhuc fortiorē puta de epithimo cū
aquis feniculi petrosellini &c. & si infirmus fasti/
ditur cū syrappis fiat talis decoctio. Recipe radi/
cum apii feniculi petrosellini buglose brusci spagi
ab eis extracto medullo ligneo capillorum ueneris

flos boraginis & mellisse epithimi polipodii thimi
passularum an. partes equales fiat decoctio & coletur
& addito pauco aceti & modico zuchari iterum una
bullitione bulliat & de ipsa accipiat patiens ciatum
unum modo & ordine calidam ut supra & si de hac
decoctione iam fastidit infirmus dent tales aque cum
zucharo. Recipe aquarum scolopendrie feniculi buglo
se boraginis fumi terre an. o. i. cum modico zuchari
de ut supra. Sed quia materia est adeo rebellis quod non
potest per intus suscepta digerere oportet quod ad extra ap
plicentur quae hanc materiam in digerendo iuuant adeo
ut quantumcumque materia sit digestionem inobediens hoc modo
digeratur. scilicet applicando per intus & per extra nec de
hoc mireris. scilicet de applicatione medicaminum ad extra
ad digerendum quoniam Gilbertus in cura terciane com
posite ait oportet digerere materiam per fomentationes
emplastrationes & homini talis ergo servetur ordo ut
prima & secunda die accipiat syrumpum patiens: ter
tia autem die facias ungi cum unguento inferius descri
bendo omnes partes domesticas tibiarum & brachiorum &
plantas pedum & palmas manuum leniter tamen & parum
apponendo de unguento & hoc quando vadit patiens dor
mitum & de mane accipiat etiam suum syrupum ita ut in
sexta die sint accepti sex syrapi & sint facte tres un
ctiones & tunc dabis medicinam solutivam & humores
qui per os expelli deberent ad inferiora diuertentur:

& sic euitabit nocumentū in ore. In diebus autē sequētibz simili mō utaris fortificando tñ aliq̄tulū digestiuū & etiā unguētū ponēdo magis de tyriaca & argēto uiuo potes ēt illa loca fomētare cū decoctione melliloti radicū altee & similiū: & hoc faciendo de mane & sic erūt tria ingenia simul ad digerēdū. s. syrupi unctiones & fomētatiōes. Sequit̄ modo descriptio unguēti. Recipe butiri. ṽ. iii. assungie porci medie inter recentē & antiquā libr. i. tyriace etatis decē annorū. ṽ. i. s. mītridati. ṽ. i. argēti uiui. ṽ. ii. s. litargiri auri salis cōmunis añ. ṽ. i. fiat unguentū ex istis incorporādo tantū de aqua fūmit̄ terre & scabiose q̄tū poterit incorporari: & hoc unguentū est pp̄ria medicīna huius morbi & ultimū & maius secretū q̄ esse possit circa ea quæ exterius applicantur: de hiis autē quæ interiorius applicantur principalius & maius isto est aqua distillationis tyriace ut uidebitur.

Syrupi
Vnciōes
Fomēta/
tiones.
unguētū

p Ro q̄rta itentione q̄ est ipsius materie digeste euacuatio. In forma potabili priō Recipe electuarii lenitiui cassie nouiter extracte añ. 3. iii. electuarii Indi minoris cōfectionis amech añ. 3. ii. cū aqua fructuū uel cū decoctione prius dicta dec̄ de mane dormiendo desup p̄ horam possunt ēt ista distempari cū aqua buglose & endiuie aut de fumo terre & similibus. q. s. uel loco. Cassie ponendo

Quarta
intentio.

manne. 3. vi. pro diuitibus uel pro ipsis diuitibus de
tur talis medicina. Recipe liqricie ras. passulaz añ.
. 3. ii. sebestē numero q̄ttuor floz boraginis buglose
añ. m. 5. folliculor̄ sene numero q̄ttuor ramaridor̄
. 3. i. bulliāt in aq̄ buglose fumi terre añ. q. s. de qua
decoctiōe accipiant. 6. iii. in qua infūdant̄ reubar
bari scrū. iiii. agarici scrū. ii. spice gra. q̄ttuor stēt p
octo oras. In infusione & fiat exp̄ssio cui addat̄ ele
ctuarii lenitiui. 3. vi. electuarii Indi mīoris cōfectio
nis amech añ. 3. i. 5. & fiat potio q̄ exhibeat̄ mō ut
supra hoc tñ grā exēpli dictū sit. Pillule cōuenien
tes sunt pillule de hermodatilis de fumo terre. Inde
aggregatiue ut grā exēpli: Recipe pillular̄ de her
modatilis de fumo terre añ. scrū. i. feridar̄ scrup. ii.
cū syrūppo de sticados fiāt pillule pro una uice q̄s
accipiet patiens de mane & dormiat desup p horas
tres aut quattuor. Omnia ista dicta gratia exem
pli qm̄ tua interest secūdū exigentiā particularium
uariare si opus erit ista solutiua sunt accipienda in
sexta die prout dictum est in precedenti intentione
& eo ordine procedendum est.

Mēbroz
alteratio

p Ro quinta intentione fiat balneū siue stufa
cū aqua dulci in qua bulliant malua bismal
ua mellilotū camomilla rose lapacium fumus terre
& hoc debet fieri post purgationē in die sequenti.
Hoc enim pacto fit cōueniēs alteratio quia hume

ctatio q̄ maxime requisita est: & cū incipiet sudare
accipiet infrascriptā aquā. Recipe radicis altee fu/
mi terre lapacii enule. añ. lib. 5. & minutim icidan/
tur & ponantur in quattuor libris uini maluatici ad
remolliendū per unā diem & unam noctem postea
addatur tyriace etatis decē annorū aut plus. o. i. 5.
& ponatur in alābico & destilletur aqua de qua acci/
pantur. o. iiii. cum. o. ii. aque buglose in principio
ut dictū est & ista stufa reiteretur omnibus sex die/
bus transactis aut septem bibendo istam aquam q̄
est optima & singularis: & in hoc morbo magnum
secretum & ultimū est cauterium.

P Ro sexta intētionē q̄ est mēbroꝝ cōfortatio
recipe letificātis Galieni. 3. iiii. dramusti dul/
cis. 3. vi. aromatici gariofil. 3. 5. electuarii regū. 3. i. cō/
serue bug. citoniorum boraginis añ. o. i. syrappi de
pomis. q. s. fiat electuarium de quo accipiantur de
mane. 3. ii. uel coclear unū. Itē recipe tyriace andro/
machi habētē etatis annorū decē ad minus. o. i. mi/
tridati. o. 5. seminis citri boliarmeni añ. 3. i. incorpo/
rent oīa ultimata cōtritiōe & cū aqua ros. muscata
fiat electuariū de quo accipiat ad q̄titatē auellane
uel. 3. i. Itē pōt fieri talis cōfectio ad restaurandum
si debilis ualde fuerit ut sepe accidit. Recipe amig/
dalarum dulcium auellanarū añ. o. i. fisticoꝝ. o. 5.
seminum cōmunium frigidorum. 3. vi. zuchari fini

penidiorꝝ pulpe caponis añ.ō.iii.cum aqua ros. fiat
cōfectio in morsellis. Itē ad hoc ualent epithimata
faculi cordiales & hmōi q̄ narrare plixū eēt nimis.

Pro dolo
ribus.

p Ro septima intētione q̄ est accidētū corre/
ctio pro doloribus si nīmū & intollerabili
ter infestauerint. Recipe radicis lilii seminis iusqui
ami añ.3.iii.ceruze.ō.i.medulle cerui & uituli añ.
.ō.ii.olei antiqui & cere.q.s.& fiat unguentū cum
quo liniatꝝ locus doloris aut pōt poni modicū opii
si ultima necessitas fuerit & qm̄ ista narcotica nō de
bent applicari nisi urgēte maxia necessitate dicēte
Aui.16^a.tertii. In narcoticis timor & Mes. si excu/
sare potes nō p̄pinare melius est dimittantꝝ p̄posse
& prius tententꝝ anodina & uere sedancia sicut ane
tum camomilla mellilotū altea uitellū ouī lac ma/
xime humanū & hmōi. Pro pustulis utere p̄dicto
unguēto uel Recipe terbētine pinguedinis irci añ.
.ō.i.ceruze litargiri auri aluminis usti añ.ō. s.olei
laurini.ō.ii.cere.q.s.fiat unguentū p̄pustulis ulce
rosīs fistulis & cancro Recipe nitri fuliginis litar/
giri tartari cocti sub cineribus in frondibus cauliū
auri pigmētī pipis olibani uitelloꝝ ouoꝝ añ.ō.iiii.
radicis enule lapaci acuti in forti lexiuio cocte añ.
.3.ii.succi fumi terre succi lapaci acuti & absinthii
celidonie enule fabbe grece abbrorani de oībus hiis
succis añ.ō.iii.hellebori albi saponis sarraceni sul/

Pro pu/
stulis.

Pro fistu
lis.

Pro can/
cro.

furis uiui añ.3. s. oēs succi bulliāt depurentur & co-
lentur & postea radices lapacii enule trite ponant
deinde sapo postea puluis specier & tūc adde olei
cōis assungie porci & cere añ.3.ii. argēti uiui cum
assungia extincti.ō.i.& fiat unguētū qđ erit mira-
bile ad supradicta. Pro gumis uel nodis accipe ra-
dices altee & in uino albo coq̃ & cū assungia gal-
line tere & suppone. Itē recipe mucillaginis semi-
nis lini mucillagis altee añ.3.ii.olei de spica amig-
dalar & dulcium camomille añ.ō.5.butiri.ō.i.gumi
arabici dragāti añ.3.i.cū cera fiat unguētū ad mol-
lificandū & resoluēdū mirabile ad idē ualet cerotū
de mucillaginibus yfopus humida & similia. Item
ad oīa ista ualet unguētū q̃ solet fieri ad scabiē ut
Recipe terebētine bene lote.ō.iiii.butiri loti.ō.ii.
salis.3.i.succi citrangulor & uitelloꝝ ouoꝝ añ.nūero
.iii.olei ros.ō.i.misceant oīa simul & fiat unguētū
multa alia possem hic cōueniētia scribere sed q̃a re-
moto morbo principali ista oīa facillime remouent
ista sufficiāt. Sed pro nocumēto oris si acciderit re-
cipe rosar & albar & rubear añ.m.5.camomille sal-
uie añ.m.i.bulliant in uino albo & colet: cui cola-
ture addat aluminis usti.3.ii.diamoron mellis ros.
colati añ.ō.5.uini granatoꝝ.ō.ii.misceantur & la-
uetur os sepe ī die & debet esse uinū una enguista-
ra & media & loco uini pōt poni aqua plantaginis

Pro no-
dis.

solatri & scabiose uel semper uiue & potest addi in decoctione canfore gra.v. uel filoni.3.s. plus aut minus secundū doloris exigentiā sed ut dictum est ab istis cauendū est narcoticis. Item ualent frustra concurbite uiridia in ore retenta ualet etiam lauare os cum lacte miscēdo cum eo aquam nenufaris & solatri & multa alia hic ponere possem: sed quia in ore non accidet nocumentum si bene & iuxta predicta operatus fueris satis dictū sit superest modo de modo euitandi morbum loqui.

Capitulum Quintum de cautela in euitando morbum Gallicum.

Vi Gallicum morbū euitare pcurant in primis a delictis caueant. Vnde dici solet propter peccata ueniunt aduersa & maxime a peccato luxurie cauere debet: nā dicitur Iob tertio luxuria ignis est usq; ad cōsumptionem deuorās & spirituales medici dicunt q; diuerse egritudines ueniūt ppter diuersa peccata ut febris quotidiana ppter peccatū superbie podraga ppter pigriciā lepra: ppter luxuriā & sic de aliis. Cum ergo iste morb⁹ lepre assimilatur luxurie attribuendus est. Sed qā hęc ad aliū medicū p̄tinent satis dictū sit.

Dicamus ergo q̄ n̄ra interest scilicet ut caueat ho/
 mo a nimia cōuersatione cū infectis & precipue a
 coitu cū infecta muliere est enim hic morbus con/
 tagiosus unde Aui. sc̄da primi in cōpleto sermone
 in egritudinibus sic ait de egritudinibus: quedā est
 quæ ab uno ad aliud transit sicut lepra scabies ua/
 riolæ & febres pestilenciales etiā apostemata putri/
 da: cum ergo hæc egritudo aut lepre aut scabiei cō/
 format̄ cōtagiosam dicere cōuenit. Itē cauendū est
 ab hiis quæ humores malos generāt & p̄cipue quæ
 multiplicant humorē malencolicū ut ostensum fuit
 in regimine per sex res nō naturales & si cōtingat
 q̄ accidat nocumentū in uirga pp̄ cohitū statim re/
 mediandū est cū sequēti lauanda. Recipe roris ma/
 rini saluie camomille añ. m. s. bulliant in uino albo
 cui postea facta colatura addat̄ uinū granatorū. ō.
 .ii. mellis rosati. ō. s. madefiat uirga seu locus noci/
 tus cū hac decoctione postea aspergat̄ desuper ta/
 lis puluis. Recipe litargiri auri ceruze yreos tucie
 nucū cipressi añ. s. i. puluerizentur optime & post
 lauandam ponatur & si hic puluis erit nimis fortis
 addatur thuris masticis mirre añ. s. i. pro maiori ta/
 mē securitate cum cohitū perfecerit homo uel mu/
 lier se optime abstergat circa pudibunda cū cami/
 sia aut alio panno lineo mundo & caueat a pannis
 ipsarū mulierū qm̄ infecti sunt & postquā ita fece/

Cōtagio/
 sa egritu
 do.

rit pro maiori adhuc securitate abluat locū cū aq̄
calida aut uino albo cauendū enī est ab aqua frigi
da qm̄ ipsa materiā cōpingit unde in fricatione co
hitus adheret aliqua limositas siue humiditas ī uir
ga quæ est causa infectionis uirge & corporis igit̄
bonū erit hoc uti regimine ut remoueat̄ illa infe
ctio seu sordicies.

Capitulum Sextum de solutione difficultatū que
moueri possunt circa hunc morbum.

Primo

Larificatio si queratur quare hic
morbus incipit a pudibundis di
cūt quidā inepti q̄ ideo est quia
ibi magis abūdāt humores cor
ruptioni parati: sed cōtra: si hæc
ratio esset sufficiens oēs fere egrī
tudines ibi haberēt iniciū: ideo dicat̄ q̄ iter mēbra
illa & morbi q̄litate talis est cōformitas: & hoc me
rito talis īfluxus: nō enī quodlibet agit ī quodlibet
sed determinatū in determinatū phōz sic hic mor
bus aptus est primo recipi ī uirga & deinde in col
lo capite & humeris & nō in aliis locis unde ille ī
fluxus qui fuit illis tpibus capiti & uirge inimica
batur. Et si q̄ratur q̄re terminat̄ p̄ os respōdet̄ q̄
hoc est merito argenti uiui a sua pprietate hoc fa

Secūdo

ciens. s. trahēdo humores uersus illas partes aut me-
lius q̄ argētū uiuū sua caliditate humores subtiliat
& calefacit & hoc modo aptos reddit ut p̄ supiora
eos natura expellat unde Paulus ponit ipsū calidū
& humidū ī quarto cui magis adhereo q̄ Aui. qui
ponit frigidū in secūdo. Et si q̄ratur quare os fe-
ret dicendū q̄ hoc est ab argēto uiuo cuius pprie-
tas est ut faciat fetere os fumus eius ut Aui. scđo
canone capitulo suo & ab eo etiā puenit dolor ca-
pitis & nocumentū in ore ut ex natura sua colligit̄
accedit ad hoc humor q̄ ē adustus putridus & ma-
lus qui habet facere eadē accidētia ideo nimirū si
tantus dolor quare sūmū remediū est ut cū incipit
humor expelli p̄ os diuertat̄ cū medicinis p̄ supius
& inferius exhibitis ad ptes inferiores. Et si q̄rat̄
quare aliqui q̄tūcūq; parati ad egritudines malēco-
licas merito cōplexionis & mali regiminis & coeū-
tes cū istis infectis nō inficiunt̄ dico q̄ hoc fortasse
est quia eorū corpora sunt magis densa & ex cōse-
quēti difficulter impressionum recipientia magis q̄
cetera aut merito pprietatis indiuidualis q̄ diuersa
in diuersis reperit̄ ut Aui. prima primi. Et si q̄rat̄
quare argentū uiuū iuuat magis q̄ cetera medicine
p̄ter distillationē tyriacalē supius descriptā dicēdū
hoc esse a pprietate aut melius a qualitate manife-
sta quia calidū & humidū in ultimo & morbus fri-

Tertio

Quarto

Quinto

gidus & siccus quod aut sit morbus frigidus & sic-
cus psuadet: primo quia saturninus ut ostensum est:
secundo quia compertum est humida iuuamentum
præstare & calida. Item quia similitudinē habet cū
lepra que est morbus frigidus & siccus & cū aliis
malencolicis morbis. Itē quia egritudo longa unde
Aui. prima tertii tractatu secūdo capi. ultimo egritudo
cuius tēpus prolongatū est: est frigida secūdū
omnē dispositionem & cōfirmatur quia raro uide-
mus istā materiā putrefieri & causare febrem unde
Gali. nullius rei pprietas est ut putrefiat ex frigi-
do neq; ex sicco secūdo de complexionibus quare
dicendū est hoc esse ppter ea quia frigida & sicca
egritudo. Et si quærat quare sepe accidit ut reme-
dia aliqua uideantur in principio cōferre sed postq̃
cōtinuant nō pseuerat iuuamentū dicēdū hoc esse
duplici de causa quare una est ex pte nature alia ex
pte egritudinis ex pte nature: quia in cōtinuatiōe fa-
stidit & ī renouatiōe gaudet alia est ex pte morbi
quia & si in principio remediū cōtrariet morbo in
pcessu cessat cōtrarietas pp asuefactionem: & ideo
ait Aui. ab ipso q̃ tōnsuetū est nō fit passio quarta
primi. Vnde uidemus aliqua aīalia in prima obuia-
tione esse cōtraria & inimica: sed postq̃ asuefit eorū
cōuersatio cessat illa inimicitia: & tūc domesticantur
& cessat inter ipsa actio siue pugna pariter iudicā-

Sexto

dum est hoc inter qualitates esse: & si dicat contra
ga agēte debite approximato & passo bene dispo/
sito &c. De necessitate sequitur actio respondet q̄ in
hoc casu bene sequitur actio: sed adeo pauca q̄ nul/
lius est momenti aut dicit q̄ ppter asuefactionem
cessat dispositio in patiente: ex quo sequitur q̄ p mu/
tatio medicinae dūmodo nō egrediantur ppositum
maxime utilitatis est: ut Aui. allegato loco. Et si q̄
ratur utrū flebothomia sit cōueniēs: dico q̄ in prin/
cipio & anteq̄ materia sit exarsa ad loca doloris:
ex quo ipsa est in uenis & sanguini mixta maxime
si etiam neq̄ fuerit exarsa ad cutim ipsa est cōue/
niens: si particularia cōueniunt in pcessu autē non
cōuenit nisi factis uel applicatis unctiōibus & aliis
medicaminibus qm̄ cū natura temptauit expellere
humores adiuta a medicinis permiscuit cū sangui/
ne aliquid de ipsis quare ad minus uentose nō uitu/
perant: sed hoc cū cautela ne humores frigidi ma/
gis incrudentur aut calidi magis inflāmentur iuxta
Aui. quarta primi. Caue ne egrum ad unam duarū
perducas rerū aut humorum colericorum ebulli/
tionem aut frigidoꝝ cruditatem. In hoc autem ca/
su magis timetur cruditas q̄ ebullitio: & ideo raro
cōueniēs est & expertū est multis nocuisse potiusq̄
iuuasse. Et si querat dolores qui fiunt qualiter ap/
pellari debent: dico q̄ ut plurimum extensui unde

Octauo

Nono

Aui. doloris extensiui cā est uentositas aut humor qui neruū aut musculū extēdit ac si ipsum ad suas trahat extremitates secūda primi nec uerū est q̄ q̄dam existimāt q̄ hic dolor sit frāgitiuus qa iudicāt hāc materiā esse inter ossa & pāniculū fundantes se in dicto Aui. Causa doloris frangitiui est materia aut uentositas q̄ interponit̄ inter os & pāniculum qui tegit ipsum & nō loquit̄ Aui. de pāniculo imēdiate tegente os qa ille insensibilis est sed loquit̄ de illis qui nō imēdiate adherēt ossi sicut pāniculus tegens costas aut craneū & hmōi quare cū in illis locis non fiat hic dolor non debet sic appellari. Et si q̄ratur pustule q̄ fiunt in hoc morbo q̄bus pustulis magis p̄portionant̄ dico q̄ illis q̄ uocantur asafati ab Aui. q̄ sic ait asafati est sūmabothor ulcerosaze Fen septima quarti canonis capi. de asafati tñ sepe accidūt pustule q̄ aliis assimilan̄ ut q̄ assimilantur nodis fistulis cācris essere formice & aliis fere omnibus ut cōsideranti patet. Sed qa nominū disputa tio nō p̄tinet medico ut Aui. prima primi doctrina sexta q̄nto capitulo in hoc sermonē p̄longare non itendo: quēadmodū alii qui ignorātes essentiā morbi & causas ipsius & ex cōsequenti curā nō nisi de noībus fecerunt mentionē quorū opus quare fuerit impressum cōprēdere nequeo. Et si q̄ratur quare dolores augent̄ in secunda aut tertia die unctionis

respódet: q̄ tum quia humores mouent̄: tum quia subtiliantur in saniatione seu digestionē quæ fit merito unctionis iuxta afforismum secunde particule in generatione saniei febres & dolores fiunt magis q̄ facta sanie: & ideo optimū & singulare secretum est: eo tunc administrare solutiū ut anteq̄ humor per os expellatur per deorsum euacuet̄: & sic nocu-
mentum in ore euitat̄: ut ego sepius expertus sum: aut si pustulas seu plagas ulcerosas habuerit ibi at-
trahētia ponantur ut humor inde euacuetur & ab ore diuertatur ex quo infertur q̄ uerior est opinio quæ dicit argētum uiuum esse calidum q̄ quæ di-
cit esse frigidum cū ratione ipsius humor subtiliet̄ & ponatur in motu ut ostenditur. Sed cōtra ait stu-
diosus iuuenis Vincentius ajax ciculus argentum uiuū causat egritudines frigidas ut epilepsiam pa-
ralesim & huiusmodi ut Aui. secundo cañ. & alii: ergo frigidū quia simile non nisi a simili generatur ut habetur in phisicis ad quod respondet quod ue-
rum esset si de per se causaret has egritudines sed eas causat per accidens scilicet debilitando cum sit con-
trarium cerebro & neruis ratione cōplexionis quia calidum & humidum & naturalis complexio iu-
uatur suo simili & nocetur cōtrario iuxta illud ter-
tio tegni calidiora calidioribus indigent adiutoriis quare ob debilitatem humores frigidos generant

Vndecio

& eos faciliter recipiūt/cerebrū ipsū dico & nerui
& sic patet clare solutio q̄a nō incōuenit q̄ aliqd ge
neret ab eo diuersum per accidēs ut frigidum cali/
dū & calidū frigidū & sic de aliis. Item quæsitum
fuit a quodam acutissimo iuvene Frācisco de car/
mino utrū argentū uiuū sit cōueniens in hac egrī/
tudine cum secundū mentē omniū auctorum ini/
micat̄ neruis & hec egritudo pro maiori parte est
in neruis. Item ait ipse fama quē omnes famā non
omnino uana septimo ethicorū sed omnes fere di/
cunt argentū uiuum esse contrarium & unctiones
p̄pterea uituperant igitur &c. ad quæ per me re/
sponsum fuit q̄ argentū uiuum est cōueniens pro/
pter rationes superius dictas sed ad primū argumē
tum dico q̄ licet habeat in se aliquod nocumentū:
tamē postquā corrigitur ut ostenditur suo loco nō
est tantū quin sit multo maius iuuamentū uel pos/
set dici q̄ ideo argentū uiuū est contrarium neruis
quia eius complexio est contraria cōplexioni natu
rali neruorū:& ita in sanitate noceret ipsis neruis:
sed quia nerui sunt discrasati ad frigidū & siccū
& per argentum uiuū remouetur illa discrasia do/
nec reuertantur ad suam eucrasia:ideo posset dici
q̄ absolute est cōueniens unde aliqua in egritudine
conueniunt quæ in sanitate disconuenirent & tra/
herent corpus ad lapsum preternaturalē. Ad secun

dam rationem dico q̄ notanter ait Aristotiles non
omnino uana quia nō uult q̄ nullomodo sit uera:
habet enim aliquid ueritatis pro quāto argentum
uiuum ut pbatū est habet aliquid nocuenti: nō
tamē propter hoc est phibendum ex toto & ma/
xime correctū: ait enim Galienus undecimo de īge
nio sanitatis difficillimū est inuenire aliquod auxi
liorum q̄ nihil nocens conferat. Item fuit quæ/
situm ab alio quare dolores magis multiplicantur
in iuncturis q̄ in aliis locis cum ex motu deberent
magis resolui & fuit subtilis iuuenis Iacobus Ro/
ger ad quod responsum est q̄ magis facit uacuitas
ad aggregandū q̄ motus ad resoluendū unde Aui.
scda Fen primi Canonis amplitudo quæ est apud
iuncturā est apta ut materia ad ipsam descendat.

Duodeci
mo.

Capitulum Septimum de explanatione arboris signorum.

Mne signum egritudinis aut su
mitur a re non naturali aut a re
naturali aut a re preter naturā
a re non naturali ut in quo aere
stetit infirmus quibus cibariis
quo potu usus sit quo exerci/
tio: quo somno: qua uigilia & sic de aliis a re natu/

rali ut cuius etatis sit infirmus: qualis sit eius con-
suetudo: qualis ars: qualis uirtus: qualis cōplexio &
huiusmodi a re preter naturā tripliciter ab opera-
tione lesa qualitate mutata ab exeunte mutato ab
operatione lesa tripliciter aut animali uitali aut na-
turali ab animali dupliciter motiua & sensitiua.
Sensitiuam dupliciter interiori & exteriori exem-
plum de motiua ut qualiter possit moueri secundū
totum & secundū membra exemplum de sensitiua
exteriori ut qualiter uideat audiat olfaciat tangat
utputa quem dolorē percipiat: quē saporem in ore
sentit exemplum de sensitiua interiori ut palis ha-
beat imaginationes quale iudicium qualem memo-
riam qualia somnia. Exēplum de uitali ut qualem
pulsim qualem hanelitū habeat de anime passioni-
bus in sex rebus non naturalibus fiat inquisitio si
sumitur a naturali operatiōe hoc dupliciter aut ab
operatione uirtutū instantiū aut ministratarū exē-
plū primi ut qualiter appetat retineat digeret attra-
hat atq; expellat puta egeret urinet mēstrua habeat
coheat sub re nō naturali comprehendatur exem-
plum de administratis ut qualiter nutriatur: & de
omnibus istis operationibus inuestigādo an sit di-
minuta an albata an corrupta operatio. A qua-
litate mutata ut qualis sit odor hanelitus infirmi:
qualis sudoris qualis uulneris ulceris aut saniei.

Qualis sit etiam color lingue oculorum faciei & totius corporis qualis humiditas qualis siccitas &c. asperitas lenitas duricies mollicies lingue uentris & totius corporis. Ab exeunte mutato ut quante & quales sint superfluitates oculorum narium aurium palatus. Qualis sit uomitus & quantus ac etiam eructatio qualis: item urina egestiones: capitis sub assellarum pedumque sordicies & totius corporis sudor allices oscitationes nausea subuersio ad naturales operationes expulsiuas reduci possunt: quia a natura tentante expellere fiunt. Vnde signa sanguinis ista sunt. A re non naturali quia usus est regimine multiplicante sanguinem: ut quia utitur arte gaudio sicut cantator aut histrio uel quia utitur cibis multiplicantibus sanguinem & potibus ut sunt oua sorbilia testiculi galloque uinum optimum & huiusmodi a re naturali quia carnosus complexionis sanguine adolescens seu iuuenis & similia a re preter naturam & primo ab operatione lesa grauitas in origine oculorum & capitis & temporum pulsatio allices oscitationes nausea dormitatio multa & profunda sensuum turbatio tarditas in cogitando laxitudo membrorum absque labore pulsus magnitudo uelocitas & frequentia repletio uosorum siue uene siue arterie fuerint. A qualitate mutata rubedo in toto corpore & maxime in uenis oculorum repletio ipsarum bo

Signa sanguinis.

tor i ore ab exeunte mutato urina rubea grossa aut
rubea obscura aut rubea rosea in egestionibus non
apparet signum sputum est dulce aliquando sangui/
ni mixtū exitus sanguinis per nares aliquando agin/
giuis aut mestrua uel emoroides uel p alia loca su/
dor fetidus sicut hirci etiā multus pustule sangui/
nee: & hiis additur q̄a patiens somniat se uidere res
rubeas sanguinē fluere natare in eo. Vnde quarto
Coll. recitatur de Galieno q̄ preceperat flebotho/
mari quēdā qui somniauit in dolio sanguinis bal/
neari: alii uero nolentes iniunxerūt sibi exercitium
& mortus est.

**Signa co
lere.**

Igna colere a re nō naturali quia usus exer/
citio forti stetit in aere calido usus est ciba/
riis callidis & siccis colerā multiplicantibus & ce/
tera a re naturali quia iuuenis colericus & huius/
modi a re preter naturam & primo ab operatione
lesa quia habet infirmus sitim multā inquietudinē
dolorem in parte dextra frontis & uehementia lu/
cis ei nocet & quādoq; habet famē sincopalem de/
bilitas appetitus nausea horripilatio admodū pun/
cture acuum furor mordicatio uehemens in exitu
fecuum similiter & urine pulsus uelocitas cum du/
ricie & tensione hic potest cōsequēter poni de som/
niis q̄a potius attinēt actioni lese ut quia uidet res
citrinas igneas q̄ facit rixas & aliquando somniat

se uolare a q̄litate mutata ut citrinitas faciei & totius corporis oculorū citrinitas sicut accidit in ictericia oris amaritudo lingue siccitas & asperitas narium ariditas ab exeunte mutato urina rufa citrangularis ignea crocea egestionis crocee sputū amarum uomitus colericus uiridis uel croceus & amarus humiditas narium & oculorum accuta colerica & pauca aurium uero multa.

¶ Igna flegmatis a re non naturali ut cibi repletio ocium somnii prolixitas &c. a re naturali ut quia cōplexionis flegmatice pistator pinguis & huiusmodi a re preter naturā & primo ab actione lesa paucitas sitis nisi ubi fuerit flegma salsum debilitas digestiue etiam in tempore sanitatis oxireuma somnus multus pigricia ociositas membrorum laxitas pōderositas oculorum obliuio dolor in posteriori parte capitis uertigo scothomia casus appetitus: appetitus acutor & acrium nausea eructuatio dolor grauatiuus frigiditas in capite & stomacho pcepta eius notabilis lesio: ibi enim multum aggregatur de flegmate ut Aui. 3^a tertiū & Mes. inde appropriatis raritas tarditas & lenitas pulsus a qualitate mutata frigiditas percepta color albus in facie & corpore superfluens albedo lingue mollicies eius supetflua scalditas corporis tumor & faciei cum mollicie ab exeunte mutato urina al-

Signa
flegma-
tis.

ba discolorata palleas uel sub citrina egestionēs
flegmatice albe uiscae seu mucose aquose & huius/
modi sputum uiscosum aquosum multiplicatio falsi
ue non amare sed potius multitudo superfluitatis
egresse per nares & palatum & additur somnare
aquas niues pluuias & huiusmodi quæ ad opera/
tiones lesas reduci possunt.

Signa
malen/
colie.

¶ Igna malencolie primo a re non naturali ut
quia usus est nimia cogitatione sollicitudi/
ne timore & cetera puta cibis malēcolicis & huius/
modi a re naturali quia complexionis malencolice
& cōsuetus incurrere egritudines malēcolicas & si/
milis a re preter naturam & primo ab actione lesa
quia in capite sentitur grauitas & magis in parte si/
nistra ardor oris stomachi desiderium corruptum:
& aliquādo caninum uigilie multe solitudo multa
lesio seu egritudo splenis ut dolor & grauitas seu
duricies taciturnitas cogitationes multe fletus seu
uoluntas flendi fixio aspectus rugitus pigritia ten/
sio ypocundriorum paucitas somni si non fuerit cū
flegmate ac redo uel acetositas oris paruitas pulsus
cum duricie corporis extenuatio a qualitate muta/
ta fuscedo in corpore apparens seu nigredo corpo/
ris pilositas morfea nigra & est fortissimū signum
ut Auer. quarto coll. in palpebra inferiori oculi ma/
xime nigredo & limpitudo in eis ab exeunte mu/

rato urina nigra uel sub nigra ad scuritatem ten/
dens uiridis liuida nigredo egestionum seu fustedo
paucitas sputi acredo eius eructuationes acetose san/
guis niger & coagulatus si exiuerit. Somnia sunt
multum terrorem inferētia etiam potest addi a iu/
uantibus & nocentibus.

n Otandum tamē q̄ ea tria quæ Galienus po/
nit genera signorū scilicet a substantialiter
inherētibus a casibus & operationibus ad ista tria
reduci possunt uel ista tria ad illa & si hic ponatur
ut in arbore apparet a re naturali & non naturali a
iuuantibus etiam & nocentibus quod poni posset
omnia tamen ad illa tria Galieni reduci possunt ut
patet recte consideranti. Sequitur modo arbor fin/
gas itaq; infirmū stantem in pede arboris & te col/
ligentem signa ab ipso arbore incipiendo a uirtute
motiua & hoc modo te exercitabis & res tibi faci/
lis efficitur unde Galienus difficilia exercitatis fa/
cillima fiunt primo pronosticorum.

Deo Gratias.

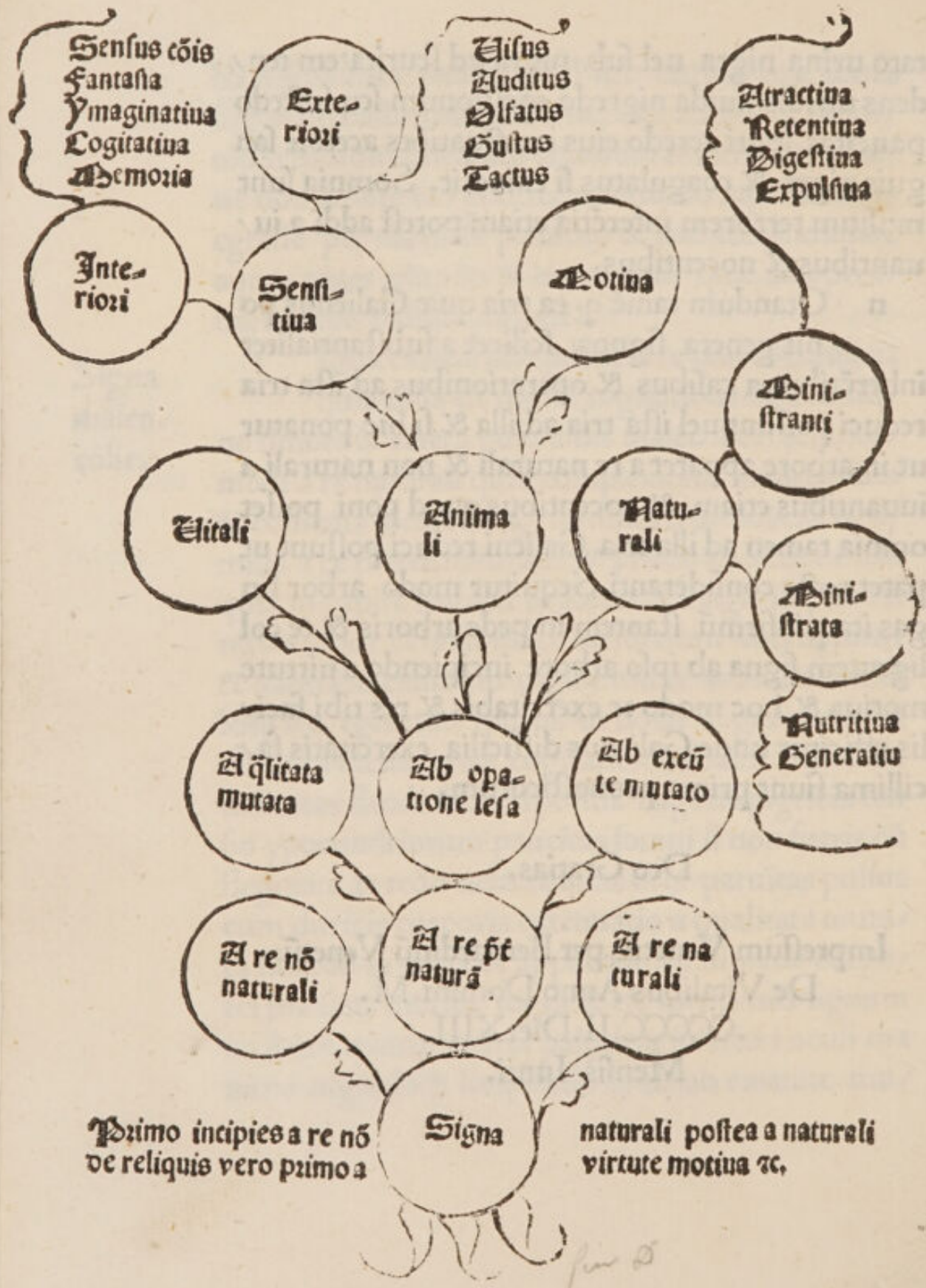
Impressum Venetiis per Bernardinū Venetū

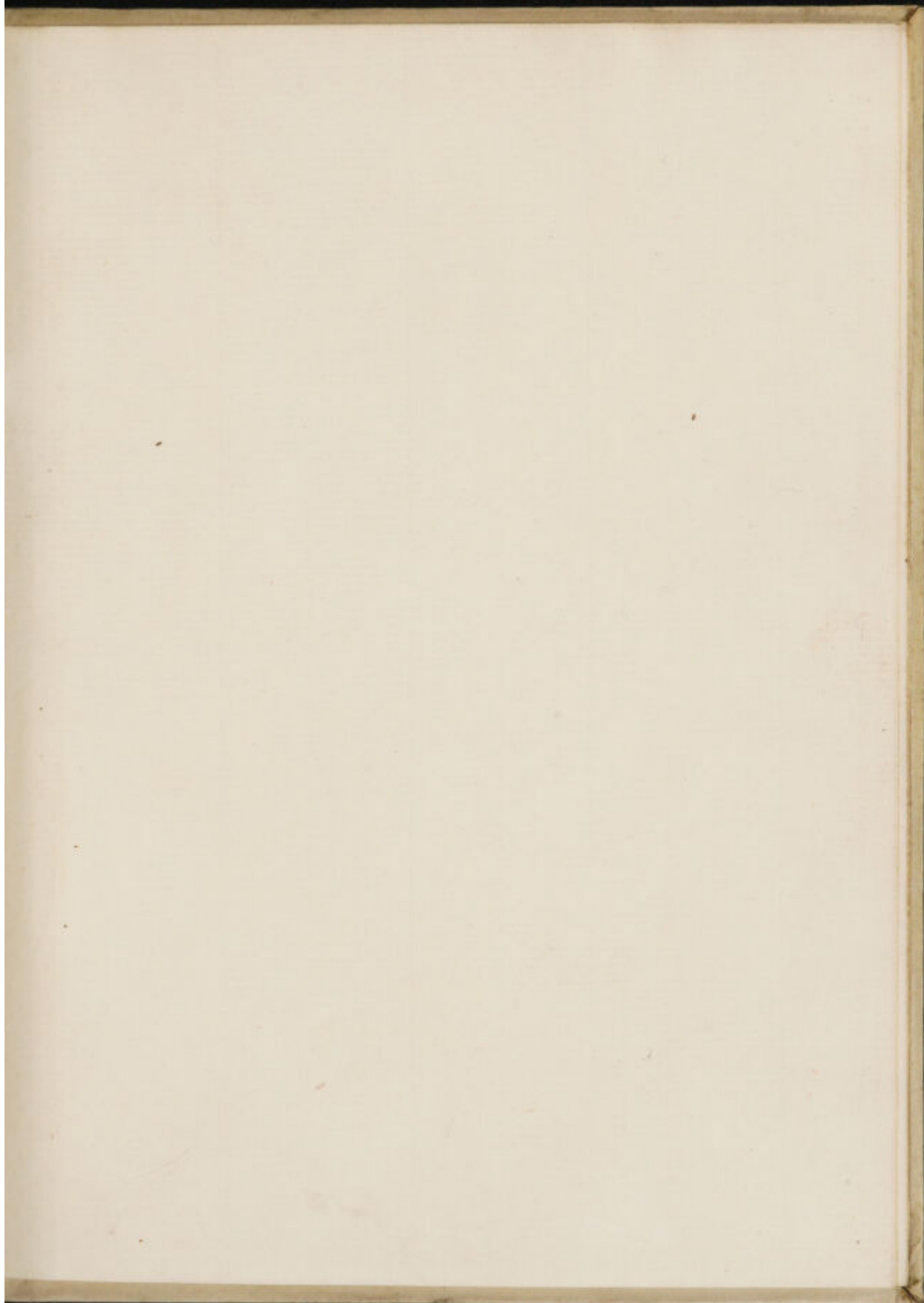
De Vitalibus Anno Domini. M.

.CCCCC.II.Die. XIII.

Mensis Iunii.

Arbor Signorum.

Arbit Signatures

